

st i
nje
sh

KORIST I GOJENJE

Š U M A

osobito

U TROJEDNOJ KRALJEVINI.

Na poziv visokoga kraljevskoga namjestničkoga vieća za kraljevine Dalmaciju,
Hrvatsku i Slavoniju,

napisa

Bogoslav Šulek.

— 208 —

U Zagrebu 1866.

Narodna tiskara dra. Ljudevita Gaja.

Predgovor.

Visoka naša domaća vlada, videć kako se kod nas zlo gospodari u šumah, koje su ponajveće blago naše domovine, i razabiruć, da je tomu ponajviše uzrok nepoznavanje znamenitosti i vrijednosti njihove: pozva me, da napišem popularnu knjigu, u kojoj bi se razložila velika korist šumah i hude posljedice njihova zatora, da ih narod naš više počne cijeniti, pak i saditi, osobito po pustih golielih, s kojih su južne strane naše domovine onako žalostne i siromašne. S toga sam dodao ovom svomu razlaganju i kratak naputak, kako treba šumariti, to jest šumu pametno upotrebljavati i saditi, osobito po primorskih krševtih.

Buduć da je šumarstvo znanost prostrana, nije mi mogla biti nakana, razložiti ga potanko u ovoj knjižici, što upravo niti moguće nije; već sam ja ovdje nacrtao samo glavna načela te znanosti, i to ne za izučene šumare, nego za vlasnike šumah, koji su se ovom strukom gospodarstva dosada slabo bavili, a na zlohude posljedice zatora šumah nisu ni pomislili — nebi li ih sve ovo potaklo, da bolje spoznadu cieniu njihovu i da po-

mnjivije nastoje oko toga svoga blaga, kojemu će vriednost svejednako rasti.

Stvari, o kojih u ovoj knjizi govorim, nemogu se proučiti samim umovanjem, nego samo svestranim istraživanjem i iskustvom: s toga trebaše i meni potvrditi svjedočanstvom čuvenih učenjakah, štogod uztvrdih. Ja sam to učinio, te na kraju knjige vjerno naveo sve izvore, iz kojih sam bio crpio svoje podatke. Ovo mi se učini potriebno ne samo za opravdanje onoga, što u knjizi razlažem, nego i zato, da ugledom tolikih vještakah pobudim našince, da se i oni povedu za njimi.

Napokon napominjem, da je ovo, koliko ja znadem, prva u hrvatskom jeziku o predmetu ovom pisana knjiga. To neka mi bude kao dâra u strogih sudacah.

Pisac.

I.

Korist šumah.

zadnič i prudnatih mestah i otokih, vu kojeh gusto vrbovje zna rasti, vsako leto šiblje njihovo vu pušle staviti i prodati, ali za druge potreboče, koje ladovec otoka, ali mesta takovoga hasnoviteše spozna, obrnuti se imaju.

§. 50. Pokehdob od leta do leta loze pomenšavati i drv pomenjkanje povekšati spoznavamo, najmilostivneša skupa i stalno istinska zapoved naša je, da koje goder hiže stanovnik, ali gospodar tak dugo, doklam pred hižum i za hižum, dvoriščem, vrtom, škednjem, ali trati-nami prazno i za sadjenje drev prikladno mesto najde se, vsako leto drevje, vu mestu najmre fajhtnom i močvarnom topole, vrbe i jalše, vu ilovačne i tvrde zemlje brest, vu peščenoj zadnič i skupa suhi smreke, jelve, ali murvih iliti dudovine najmenje dvadeset zasaditi bude moral. Na koj cil vu vsakoj varmegji mesto zasadno iliti cepui vrt naj se vučini i napravi, da ovud šibice i mladice za presadjivanje prikladne onem, koji za nje prosili budu, za nikaj dati se budu moge. Do teh dob pako iz lôz, kade ovakove fele mladice nahadjaju se, spodobnem načinom na cil rečeni za obstunj podeliti se imaju.

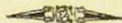
Vrti pako takovi, vu kojeh se seme murvino, aliti dudove sejalo i dudovo drevo raslo bude, da vsaki vu nje nebude mogel ho diti, vse okolo šipkom, ali s trnjem oplesti, ali z malum grabicum ograbiti budu se morali.“

Žalibože što se ova zapovied, koliko mi znamo, nigdje i nikada nije obdržavala. — Naredba se ovako završuje:

„Pokehdob anda za vpeljati i pričeti ovoga tak potrebnoga i kruto vsemu skupa orsagu i vlastitem lugov, dubrav, gajov i lôz ladavcem hasnovitoga drev sečenja reda i načina najbolje potrebno je, da se na ovoga reda i načina obdržavanje, izvršavanje i ispunjenje esebujno pazi; zato skrb ova vsakoj varmegji jednomu zmed oficirov varmegjinskeh pod obečanje plače od sehdob naj se zruči, lugari takaj i jagari zbog toga zroka istinski i zaufani naj se postave, kade takovi imati se mogu.

Kak goder pako milostivno previdujemo i v pamet jemlemo, da po ovoj naredbi i prepisanom i na prvo postavljenom drv sečenja i čuvanja lôz redu i načinu napunom i vu vseh po vsem kraljevstvu mestah poleg stališa kotarov vse, kaj kanim, zvršiti nebude se moglo: tak tulikajše milostivno obznanujemo, da hasnovita kraljevska [naša nakanjenja jedino na to jesu odredjena, da takoveh mest ladavcem, kateri očitujué nam vu oveh potreboču, ponizneše k nam vteku se, pomoč njim milostivno podati hočemo, vsi oni, kateri milostivna nakanjenja naša i ovu naredbu z osebnim trsenjem i skrbjum izvršiti trsili se budu i z čini svojemi drugem dobru dadu peldu, milošču i milosrdnost našu cesarsku-kraljavsku spoznati i zadobiti hote.“

¹⁰⁵⁾ Šumski zakon od 24. Lipnja 1858. (Zemaljsko-vladni list. 1857. str. 401.)

Kazalo.

	Strana.
Predgovor	2

I. Korist šumah.

Uvod	7
Šume razbijaju žestinu vjetrovah	9
Bora	11
Šume blaže toplotu zraka	14
Šume zguščavaju i umnožavaju vodenu paru zraka	16
Šume prieče oluje i tuču privlačeć munjevinu	20
Šume hrane vrela i potoke	22

Postanak vrielah.

Šume vrelotvorke	26
----------------------------	----

Kako šume prieče poplave.

Postanak potokah	30
Postanak poplava	31
Posljedice poplavah	36
Šume prieče urvine i plazove	38
Šume čiste zrak	40
Korist šumah po kućanstvo i obrtnost	41
Korist šumah po ratarstvo	46

Posljedice zatora šumah.

U obće	49
U Afriki	51
U Aziji	52

U Grčkoj	53
U Ruskoj	54
U Italiji	55
U Švajcarskoj	58
U Francezkoj	60
U Španjolskoj	62
Na Madeiri	64
U Njemačkoj	65
U Austriji	65

II. Naša gora.

U Primorju	69
Na otocih	70
U Dalmaciji	72
U ostaloj domovini	79
Pravo države na nadziranje šumah	85
Kako se pobija ovo pravo države	93
Područje državnoga nadzora šumah	104
Stariji naši zakoni o šumah	105
Sadašnji zakon o šumah	106

III. Gojenje šumah.

Šumarstvo	111
Vrsti šumah	112
Kakve šume da se goje?	113
Kako da šumarimo?	119
Zla poraba naših šumah	121
Štednja	124
Podmladjivanje.	
Čista siečnja.	
Podmladjivanje naravno	127
Sjemenjačka siečnja	128
Prieborna siečnja	130
Podmladjivanje ručno	131
Šumište.	
Vrsti ručnoga podmladjivanja	135
Vrsti šumskoga drveća	136
Sjetva	141

Sadnja.

	Strana.
a) Obćenita pravila	143
b) Odgajanje rasada	—
c) Sjemenište	144
d) Vrieme presadjivanja	147
e) Vadjenje rasada	—
f) Jame	149
g) Sadjenje	151
Probitačnost sadnje šumah	152
Naš Kras	153
Pošumljivanje istarskoga Krasa	157
Pošumljivanje hrvatskoga Krasa	160
Postupak kod pošumljivanja Krasa	164
Sadjenje šume na Krasu	171
Crni bor	172
Pajasen	174
Tko da pošumi Kras?	
Skupština šumarah na Krasu	187
Pošumljivanje golietih u Francezkoj	192
„ „ u drugih zemljah	196
Obrana šumah	197
Koze	—
Naš zakon na obranu šumah	200
Bilježke	203

